

POLONYA EKONOMİSİ VE RAYLI SİSTEM YATIRIMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. İlhami Pektaş

24-27 Eylül 2019 tarihleri arasında Polonya'nın Gdans şehrinde yapılan TRACO Raylı Sistem fuar ve etkinlikleri ziyaretim sırasında Türkiye-Polonya ticari ilişkileri ve Raylı sistem yatırımları konusunda yaptığım değerlendirmeler aşağıda sunulmuştur.

AB içinde ekonomik açıdan altıncı büyük ülke konumunda bulunan Polonya aynı zamanda Avrupa Birliği'nin eski Doğu Bloğu'ndan olan üyeleri arasında ise en büyüğüdür. Ülke 38,2 milyon nüfusa ve 312.685 km² yüzölçümüne sahiptir. 1990'dan bu yana Polonya bir ekonomik serbestleşme politikası izlemiş ve ekonomisi, 2007-2008 ekonomik krizi sırasında durgunluktan etkilenmeyen AB'deki tek ekonomi olmuştur. Polonya ekonomisi geçtiğimiz 26 yıl boyunca AB'de yükselen bir grafik çiziyor. Bu büyüme ile satın alma gücü paritesindeki kişi başına GSYİH ortalama %6 oranında artış sağlamış ve son yirmi yılda Orta Avrupa'daki en etkileyici verimle, 1990 yılından bu yana GSYİH'sını iki katına çıkarmayı başaran tek ülke olmuştur.

2018 yılında ülke ekonomisinin durumu:

GSYİH (Nominal): 586 milyar USD

Reel GSYİH büyüme oranı: %5,4

Nüfus: 38,2 milyon

Nüfus artış hızı: %0

Kişi başına GSYİH (Nominal): 13.811 USD

Enflasyon Oranı: %1,7

İşsizlik Oranı: %6,1

Toplam ihracat: 261 milyar USD

Toplam ithalat: 268 milyar USD

Dünya ekonomisinde sıralaması: 24

Ekonomisinin en büyük bileşeni % 62.3 oranı ile hizmet işkoludur. Bunu % 34,2 ile sanayi ve % 3,5 ile tarım işkolu izlemektedir.

Polonya'nın başlıca ihracat kalemleri arasında karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar, binek otomobilleri, mobilya, monitörler ve projektörler yer almaktadır. Başlıca ihracat ortakları ise Almanya, Çek Cumhuriyeti, Birleşik Krallık, Fransa'dır.

Polonya'nın başlıca ithalat kalemleri arasında binek otomobilleri, ham petrol, karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar, ilaçlar yer almaktadır. Başlıca ithalat ortakları Almanya, Çin, Rusya, Hollanda'dır.

Türkiye ile Polonya arasında ticaret hacmi (Milyon dolar):

Yıllar	2016	2017	2018
İhracatımız	2.651	3.072	3.348
İthalatımız	3.244	3.446	3.102
Toplam ticaret hacmi	5.894	6.518	6.450
Denge	-593	-374	+246

Polonya'ya ihraç ettiğimiz başlıca ürünler otomobiller, karayolu taşıtları için parçalar, traktörler, toplu halde yolcu taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, buzdolapları ve tekstil ürünleridir.

Polonya'dan ithal ettiğimiz başlıca ürünler ise karayolu taşıtları için parçalar, dizel ve yarı dizel motorlar, otomobiller ve sığır eti ürünleridir.

2002-2018 yılları arasında Polonya'daki Türk yatırımları 78 milyon Dolar iken, ülkemizdeki Polonya yatırımları ise 36 milyon Dolar civarındadır.

POLONYA'DA DEMİRYOLLARI

Polonya geniş bir demir yolu ağıyla vatandaşlarına hizmet veren bir ülke konumundadır. Çoğu şehirde ana tren istasyonu şehir merkezine yakındır ve yerel ulaşım sistemine planlı bir şekilde entegre edilmiştir. Demiryolu altyapısı, devlet tarafından işletilen PKP Grubunun bir parçası olan Polonya Devlet Demiryolları tarafından işletilmektedir. Ülkenin doğu kısmı demiryolu ağı bakımından daha az gelişmişken, batı ve kuzey Polonya'da demiryolu ağı çok daha yoğundur. Başkent Varşova, ülkenin tek hızlı taşıma sistemi olan Varşova Metrosuna sahiptir.

Polonya'daki toplam demiryolu uzunluğu 18.510 km olup hattın büyük bölümü 3kV DC ile elektrifikasyonlandırılmıştır. Demiryolu kamu ve özel sektör tarafından işletilmekte olup işletmede aslan payı PKP(Polonya Devlet Demiryolları)'dedir. 2001 yılında kurulan PKP Group'un 69.422 çalışanı olup 2017 yılındaki net geliri 16.3 milyon dolardır. PKP Group'un 9 adet şirketi vardır.

Şirket adı	Görevi
Polskie Koleje Państwowe S. A.	Yönetim şirkettir. Diğer şirketlerin faaliyetlerini yönetir ve denetler.
PKP Intercity	Büyük şehirler arası ve ülkeler arası yolcu taşımacılığı yapan şirkettir.
PKP Szybka Kolej Miejska	Gdańsk Główny–Rumia hattında yolcu taşımacılığı yapan şirkettir.
PKP Cargo	Yük taşımacılığı yapan şirkettir.
PKP Linia Hutnicza Szerokotorowa	Ülkenin güneyindeki geniş hatta(1520 mm) yük taşımacılığı yapan şirkettir.
PKP Telekomunikacja Kolejowa	Demiryolu telekomünikasyonundan sorumlu şirkettir.
PKP Energetyka	Demiryolu hattının elektrifikasyon bakım onarım işlerinden sorumlu şirkettir.
PKP Informatyka	Bilgi teknolojileri hizmeti veren şirkettir.
PKP Polskie Linie Kolejowe	Altyapı ve üstyapının bakım onarımından sorumlu şirkettir.

Son yıllarda Polonya'daki demiryolu taşımacılığının ekonomik önemi giderek artmaktadır. 2017'de PKP bir önceki yıla göre %4 artışla 304 milyon yolcu taşımıştır. Yük taşımacılığı da aynı şekilde bir önceki yıla göre %8 artarak 240 milyon tona ulaşmıştır.

Polonya, demiryolu için 2023 yılına kadar 16.5 milyar dolar yatırım yapılmasını planlamıştır. Planlanan bu miktarın %60'ını AB finanse etmiştir. 7.8 milyar dolarlık yatırım halen devam etmekte olup 1.5 milyar dolarlık yatırım ise yakın zamanda tamamlanmıştır. 2 milyar dolarlık yatırım ise halen ihale aşamasındadır.

Yatırım programında 9000 km hattın modernize edilmesi, modern sinyalizasyon sistemleriyle taşımacılığın daha hızlı ve güvenilir yapılması planlanmış ve İntermodal taşımacılığın geliştirilmesiyle Gdansk, Gdynia, Szczecin ve Swinoujscie şehirlerindeki limanlara erişimin kolaylaştırılması hedeflenmiştir.

PKP, 2023'ün sonuna kadar 200 tren istasyonunu modernize etmeyi planlıyor. Bunun maliyeti yaklaşık 370 milyon dolar civarındadır. Altyapının ve üstyapının yenilenmesi araçların da yenilenmesini gerektirdiğinden PKP Intercity, yaklaşık 1.7 milyar dolarlık yatırım programında, 185 yeni vagon alımı ve 700 vagonun modernizasyonu, 19 tren seti alımı ve 14 tren setinin

modernizasyonu, 118 elektrikli ve dizel lokomotif alımı ve 200 lokomotifin de modernizasyonunu yapmayı planlamıştır.

PKP dışında bölgesel tren işletmesi yapan işletmecilerinde araç ihtiyacı vardır. Örneğin 2017'de Koleje Mazowieckie (Mazovya Demiryolu) Varşova'da 71 set için ihaleye çıkmıştır. İhalenin değeri 550 milyon dolarla bölgesel demiryolları tarihindeki en büyük ihale olmuştur. İhaleyi kazanan ise Stadler Rail olmuştur. Stadler Rail'in 10 yıldır Polonya'nın doğusunda 700 kişinin çalıştığı üretim yapan bir tesisi bulunmaktadır. Bu ihale sözleşmesi 2018'in Ocak ayında imzalandı. Stadler'in teklifi diğer tekliflerden yüksekti ama ihale 15 kriter içeriyordu ve fiyatın etkisi %50'ydü. Ayrıca Alstom'un Katowice'de ve Varşova'da 2900 kişinin çalıştığı tesisleri bulunuyor. Bombardier'in ise Katowice, Lodz, Varşova, Wrocław'daki tesislerinde ve ofislerinde 2000'den fazla kişi çalışıyor. Polonya'lı araç üreticileri arasında PESA, Newag, Cegielski, Solaris gibi firmalar var. Ayrıca Bozankaya'nın tramvay markası olan Panorama'nın cer sistemleri üreticisi Polonya'lı Medcom firması 230 kişiyi istihdam etmekte ve çalışanlarının %25'i tasarımcı ve mühendislerden oluşmaktadır.

Planlanan Raylı Sistem Hatları ve Türk Firmalarının Kazandığı Raylı Sistem İhaleleri

Varşova Metrosu Hat II (Varşova/Polonya) : Gülermak İnşaat'ın aldığı proje kapsamında 6.5 km çift hat metro 7 yeraltı metro İstasyonu tasarım, inşaat & sanat yapıları ve mimari işler, ray işleri sinyalizasyon ve elektromekanik işler var. Projenin değeri yaklaşık 925 milyon Euro.

Varşova Metrosu Hat II (Faz II) (Varşova/Polonya) : Gülermak İnşaat'ın aldığı proje kapsamında 2.5 km Çift Hat Metro, 3 Yeraltı Metro istasyonu tasarım, inşaat & sanat yapıları, mimari işler, ray işleri, sinyalizasyon ve elektromekanik işler var.

Olsztyn Tramvay İhalesi : Durmazlar'ın kazandığı ihalede üretilecek olan Panorama, 210 yolcu kapasitesine sahip. İlk etapta 12 tramvay üretimini kapsayan anlaşma ile ilerleyen dönemlerde daha da büyüyerek, 24 adete kadar çıkabilecek. 12 araçlık tramvay ihalesinin bedeli yaklaşık 20 milyon Euro.

Varşova Tramvay İhalesi : Hyundai Rotem'in kazandığı 213 adet alçak tabanlı tramvay ihalesinde ilerleyen dönemlerde 90 adet opsiyon bulunmakta. 428.2 milyonluk ihalenin 66.87 milyon Euro'luk kısmı AB tarafından finanse edilecek. İhaleye göre tramvay parçalarının %60'ı Polonya ve AB'den tedarik edilecek. Tüm cer ekipmanları Polonyalı firma Medcom, veri toplama ekipmanları ise bir diğer Polonyalı şirket ATM tarafından sağlanacak. Hyundai Rotem, tramvayların %40'ını Polonya'da kurmayı planladığı tesiste üretmeyi planlıyor.

TRAKO FUARI

Polonya'nın Gdansk şehrinde gerçekleşen TRAKO Rail fuarına üyelerimizle birlikte katıldık. Avrupa'nın en büyük firmaları ve Raylı sistem kümelenmeleri bu fuarda yerlerini aldılar. Polonya'da iş alan ve Fuarda stant açan Durmazlar, Hyundai Rotem ve Safkar stantlarını ziyaret ettik. Daha önce görüştüğümüz Çek Cumhuriyeti ACRI küme üyeleri ve Avusturya / Austrian Association of the Railway Industry ile fuarda firmalarımızla iş görüşmeleri gerçekleştirdik. Trako fuarı için Innotrans Berlin Raylı Sistemler Fuarından sonra Avrupa'da yapılan 2.ci büyük fuar diyebiliriz.

Avrupa Raylı Sistemler Birliği ERCI üyeleri ile fuarda ayrılan ERCI stantımızda bir araya geldik. ERCI stantımızda ERCI yetkilileri ve Avrupa firmaları ile görüşmeler ve toplantılar gerçekleştirdik. ERCI'nin yürüttüğü PERES projesinin tanıtımına katılarak projede yapılan faaliyetler hakkında bilgi sahibi olduk.

Polonya Türkiye için iyi bir Pazar. Karşılıklı olarak ticari ilişkilerimizi daha da geliştirmemiz gerekiyor.